

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2020. október 26.

MECHATRONIKAI ISMERETEK

KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

2020. október 26. 8:00

Időtartam: 180 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA

Fontos tudnivalók

Az írásbeli feladatok tesztfeladatokból, kifejtendő feladatokból, szerkesztést igénylő feladatokból és számítási feladatokból állnak.

A feladatokat figyelmesen olvassa el! A válaszokat a feladatban előírt módon adja meg!

Az egyes feladatoknál történő esetleges javítások egyértelműek legyenek!

Ceruza csak a rajzolást, szerkesztést igénylő feladatokhoz használható, egyéb esetekben a ceruzával megadott válaszok, eredmények nem értékelhetők.

Azoknál a feladatoknál, amelyeknél több jó válasz is lehetséges, ne válassza azt a módszert, hogy valamennyi lehetőséget megjelöli, mert ebben az esetben a feladat nem értékelhető! Ha a helyes megoldások számánál több választ jelöl meg, akkor a többletválaszok számával az adott feladatban megszerzett pontszám csökkentésre kerül.

A számítást igénylő feladatoknál minden esetben fel kell írni a megfelelő összefüggést, majd behelyettesíteni a számértékeket, és elvégezni a szükséges számítási műveleteket.

A végeredménynél a mérőszám mellett fel kell tüntetni a mértékegységet is. Ha az egyes feladatrészeknél nincs külön utasítás a mértékegységek vonatkozásában, a végeredményeket az SI előírásainak megfelelően, az ott feltüntetett alapegységek mértékegységeinek (m, s, kg stb.) figyelembevételével kell megadni, illetve származtatni (N, Pa, W stb.).

A forgácsolástechnológiai feladatoknál az SI-től eltérő, de a gyakorlatban általánosan elfogadott mértékegységek használata is megengedett (m/min, mm³/min stb.).

A számítást igénylő feladatoknál az eredményeket a feladatkiírásban szereplő tizedesjegy pontosságra kell kerekíteni a matematikai kerekítés szabályai szerint.

Teszt- és kifejtő feladatok

1. feladat **2 pont**

Mi a tűzvédelem célja? Egészítse ki a mondatokat a megfelelő szavakkal!

A tűzvédelem célja a tűz ..... és ..... megakadályozása.

A ..... és a mentés feltételeinek biztosítása. A tűzjelzés és a ..... feltételeinek biztosítása.

2. feladat **2 pont**

Az égés létrejöttéhez az éghető anyagon kívül milyen egyéb feltételek szükségesek?

.....
.....

3. feladat **1 pont**

A műszaki rajzon mit nevezünk nyomvonalnak? Karikázza be a helyes válasz betűjelét!

- A. a metszősíkok metszésvonalát
- B. a metszősík és a képsík metszésvonalát
- C. két képsík metszésvonalát
- D. a test szimmetriavonalát

4. feladat **2 pont**

Értelmezze az alábbi szabványos menetjelölést!

Tr24x10P5

Tr: .....

24: .....

10: .....

P5: .....

5. feladat **3 pont**

Az alábbi, tengelykapcsolókra vonatkozó megállapítások közül válassza ki azokat, amelyek a merev tengelykapcsolóra jellemzőek! Karikázza be a helyes válaszok betűjelét!

- A. Szögeltéréssel kapcsolódó tengelyvégek összekötésére is alkalmas.
- B. A nyomatékot változatlanul továbbítja.
- C. Üzem közben oldható, illetve zárható.
- D. A melegeedés csökkentésére gyakran olajkenést alkalmaznak.
- E. A hajtó és a hajtott tengely középvonala egybeesik.
- F. Valamennyi típusa állandó kapcsolatú.
- G. A hajtó és a hajtott tengely szögsebessége kis mértékben eltérhet.
- H. A lökésszerű terheléseket csillapítja.

6. feladat

2 pont

Ismertesse a hőkezelés célját!

.....

.....

.....

7. feladat

1 pont

**Melyik anyagjellemző definíciója? „A szakítódiagram jellegzetes pontja, ami a legnagyobb terhelőerő és az eredeti keresztmetszet hányadosaként számítható.”
Karikázza be a betűjelét!**

- A. folyáshatár
- B. szakítószilárdság
- C. rugalmassági határ
- D. kontrakciós szilárdság
- E. szakadási nyúlás

8. feladat

2 pont

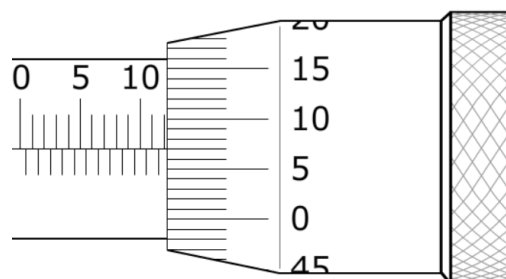
Jelölje az alábbi állítások közül, melyek igazak! Karikázza be a betűjelüket! Vigyázzon, kettőnél több jelölés esetén pontlevonás jár!

- A. Brinell-keménységmérés esetén a szűrőszerszám egy polírozott vasgolyó.
- B. A Rockwell-keménységmérés egyik fajtájának benyomó szerszáma 136° csúcshögű gyémántgöla.
- C. A Shore-keménységmérés a rugalmas visszapattanás elvén alapuló eljárás.
- D. Vékony munkadarabok keménységmérésére alkalmas vizsgálati eszköz a Poldi- kalapács.
- E. A Rockwell-keménységmérésnél a terhelőerőt két lépésben adjuk rá a munkadarabra.
- F. A Brinell-keménységmérés minden fémek anyaga keménységmérésére alkalmas.

9. feladat

1 pont

Olvassa le a mikrométer által mért méretet!

Forrás: <http://nagysandor.eu/AsimovTeka/Stefanelli/micrometers.html>

.....

10. feladat

2 pont

Jelölje az alábbi állítások közül, melyek igazak! Karikázza be a betűjelüket! Vigyázzon, kettőnél több jelölés esetén pontlevonás jár!

- A. Az ideális ellenállásra igaz, hogy értéke nem függ a feszültség és az áram nagyságától.
- B. Az RL-körben az áram siet a feszültséghez képest.
- C. Az analóg műszerrel való mérés során a mért érték fordítottan arányos a műszerállandóval.
- D. A teljesítménymérő egy áram- és egy feszültségtekerccsel rendelkezik.

11. feladat

2 pont

Egészítse ki a következő mondatot!

Az .....mérő műszer méréshatárának kibővítése az áramosztás elvén történik.

Az alapműszerrel párhuzamosan kapcsolt ellenállás neve: .....

12. feladat

1 pont

Válassza ki a helyes állítást!

- A. A Deprez-műszer lengőtekerccses, állandó mágnesű műszer.
- B. A Deprez-műszer a lágyvasas mérőműszerek családjába tartozik.

A helyes válasz betűjele:.....

13. feladat

2 pont

Egészítse ki a következő mondatot!

Az SI-mértékegységrendszer szerint az elektromos áramerősség jele .....,

mértékegysége az .....

14. feladat

2 pont

Fejezze be a következő mondatot az alábbi felsorolt állítások közül kiválasztott helyes állítással!

Ellenállások soros kapcsolása esetén

- A. a feszültség az ellenállásokkal egyenes arányban oszlik meg.
- B. a feszültség az ellenállásokkal fordított arányban oszlik meg.
- C. az áram az ellenállásokkal egyenes arányban oszlik meg.
- D. minden ellenálláson ugyanolyan erősségű áram halad keresztül.

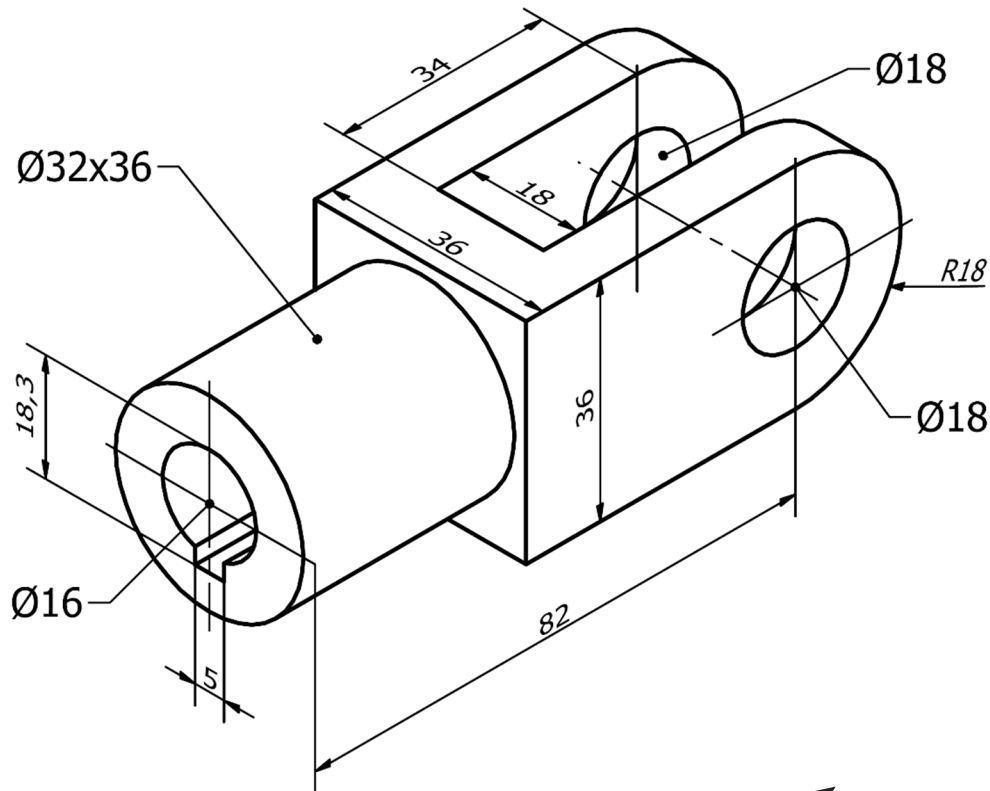
A helyes válaszok betűjelei: .....

Szerkesztést igénylő feladat

1. feladat

25 pont

A szemléltető axonometrikus kép alapján szerkessze meg a kapcsolóvilla méretezett alkatrészrajzát!

A rajz készítésekor vegye figyelembe az alábbiakat!

- A rajz készítéséhez M1:1 méretarányt válasszon!
- A nyíllal jelölt irányból készített nézet (előlnézet) helyén teljes metszetben ábrázolja az alkatrészt!
- A villa és a horony szélességének megadását a villák furatainak függőleges szimmetriasíkjába eső metszősíkkal képzett teljes metszeten végezze el!
- Készítse el a mérethálózatot!
- A hornyos furat $18,3$ mm-es méretének határméretei $18,3$ mm és $18,4$ mm. A méretet lássa el a megadott határméretekhez igazodó tűréssel!
- A villák 18 mm-es távolságának tűrésjele F7. Ennek határeltérései $+16 \mu\text{m}$ és $+43 \mu\text{m}$. Adja meg a rajzon a tűrés jelölését, és készítse el a helyesen kitöltött tűréstáblázatot!
- Az alkatrész egészére $6,3 \mu\text{m}$ nagyságú átlagos érdességet írjon elő a villák belső síkfelületeinek kivételével! Ezek érdességét $1,6 \mu\text{m}$ -re írja elő!

A szerkesztést igénylő feladat megoldása:

Számítást igénylő feladatok

1. feladat

5 pont

Egy szabványos alapprofilú, elemi egyenes külső fogazatú hengeres fogaskereket zsigorkötéssel rögzítettünk egy tengelycsonkra. Végezze el a fogaskerék geometriai számításait! A kért értékeket két tizedesre kerekítve adja meg!

Adatok:

- a modul: $m = 3 \text{ mm}$
- a fogaskerék fogszáma: $z = 72$

Feladatok:

- a) Számítsa ki a fogaskerék osztókör-, fejkör- és alapkörátmérőjét mm-ben!
- b) Határozza meg az osztóköri osztást!

2. feladat

6 pont

Egy vízellátó rendszer csővezetékében $3 \cdot 10^{-3} \text{ m}^3/\text{s}$ víz áramlik. Határozza meg a cső szükséges méreteit!

Adatok:

- az áramlási sebesség: $v = 2,5 \text{ m/s}$
- a közeg nyomása: $p = 1,5 \text{ MPa}$
- a cső anyagára megengedett feszültség: $\sigma_{\text{meg}} = 35 \text{ MPa}$
- a gyártási technológiára jellemző járuléék: $c = 1 \text{ mm}$

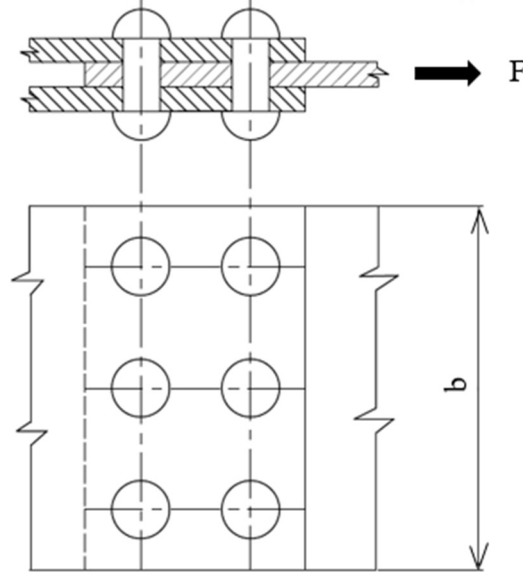
Feladatok:

- a) Határozza meg a cső átmérőjét mm-ben!
Szabványos átmérők [mm]: 25; 40; 50; 80; 100; 125; 150...
- b) Számítsa ki a cső falvastagságát mm-ben!
Szabványos falvastagságok [mm]: 2; 2,5; 2,75; 3; 3,25...

3. feladat

14 pont

Az ábrán látható szegecskötés kialakítását 6 db szegeccsel valósítottuk meg. Végezze el a kötés méretezését! A számítások eredményeit két tizedes pontosságra kerekítse!

Adatok:

- a lemezvastagság (valamennyi lemezre): $s = 8 \text{ mm}$
- a terhelőerő: $F = 80 \text{ kN}$
- a szegecs anyagára megengedett nyírófeszültség: $\tau_{\text{meg}} = 80 \text{ MPa}$
- a megengedett palástnyomás a szegecs felületén: $p_{\text{meg}} = 180 \text{ MPa}$
- a lemezek anyagára megengedett húzófeszültség: $\sigma_{\text{meg}} = 120 \text{ MPa}$

Feladatok:

- a) Határozza meg a szegecs szükséges átmérőjét, és válasszon megfelelő, kettővel osztható szegecsátmérőt!
- b) Ellenőrizze a választott szegecsket palástnyomásra!
- c) Állapítsa meg a lemezek igénybevételét! Számítsa ki a lemezek szélességét mm-ben, egész számra kerekítve (valamennyi lemez azonos szélességű)!

4. feladat

5 pont

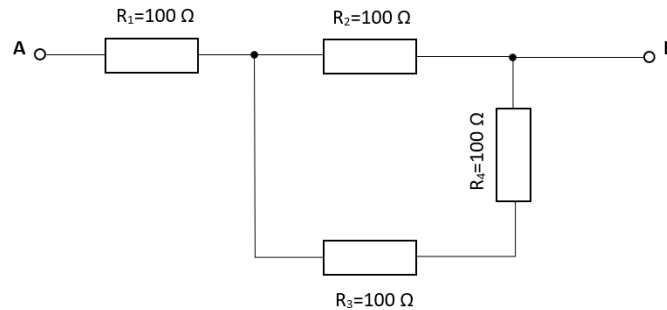
Határozza meg a reaktancia értékét egy 330mH induktivitás esetén az alábbi esetekben!

- 24 V egyenfeszültségre kapcsoljuk
- 24 V, 50 Hz-es váltakozó feszültségre kapcsoljuk

5. feladat

5 pont

Számítással határozza meg az A-B pontok között mérhető ellenállás értékét az ábrán látható ellenállás-hálózat esetében!

6. feladat

15 pont

Számítással határozza meg az alábbi ábrán látható ellenállás és tekercs párhuzamos kapcsolásával létrejött áramkörben az ágáramokat, illetve az eredő áramerősséget! Határozza meg a feszültség-áram fázisszögét!

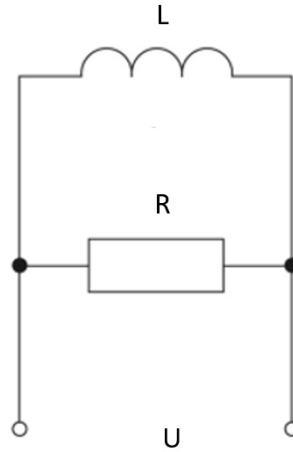
Adatok:

$$L = 100 \text{ mH}$$

$$R = 470 \text{ } \Omega$$

$$U = 15 \text{ V}$$

$$f = 240 \text{ Hz}$$

	a feladat sorszám	pontszám			
		maximális	elért	maximális	elért
Teszt- és kifejtő feladatok	1.	2		25	
	2.	2			
	3.	1			
	4.	2			
	5.	3			
	6.	2			
	7.	1			
	8.	2			
	9.	1			
	10.	2			
	11.	2			
	12.	1			
	13.	2			
	14.	2			
Szerkesztést igénylő feladatok	1.	25		25	
Számítást igénylő feladatok	1.	5		50	
	2.	6			
	3.	14			
	4.	5			
	5.	5			
	6.	15			
Az írásbeli vizsgarész pontszáma				100	

_____

dátum

_____

javító tanár

	pontszáma egész számra kerekítve	
	elért	programba beírt
Teszt- és kifejtő feladatok		
Szerkesztést igénylő feladatok		
Számítást igénylő feladatok		

_____

dátum

_____

dátum

_____

javító tanár

_____

jegyző